

Entrevista

Doctor Benet Julià,

Benet Julià i Figueres, originari de Sant Feliu de Guíxols i resident a Girona des del primer quart del segle XX, lloc on ha desplegat la seva intensa activitat professional i cívica, ens dóna testimoni d'una època, d'un tarannà i d'una manera de fer de la ciutat i dels seus habitants. Identificat amb les institucions mèdiques i sanitàries més emblemàtiques del moment i també amb tot el món cultural de la segona meitat del segle XX, sigui pel seu interès per la història i l'art, o pel seu ingrés en els cercles musicals de la mà de la seva esposa i del seu sogre, el mestre Francesc Civil i Castellví. És per tot això que li val el sobrenom de metge-humanista i bon ciutadà.

—**Doctor Julià, parli'ns dels seus orígens.**

—Vaig néixer al carrer Girona de Sant Feliu de Guíxols l'any 1913. El meu pare era tècnic bancari. Els seus ascensos professionals motivaren canvis de domicili. El 1918 ens traslladàrem a Girona, al carrer del Carme, el mateix lloc que vivim ara; la casa era propietat d'un senyor conegut nostre de Sant Feliu. L'edifici va ser destruït per un bombardeig durant la Guerra Civil i més tard vam tenir ocasió de comprar el solar i edificar-hi aquesta casa. Durant aquella primera etapa gironina, vaig assistir al Col·legi dels Ger-

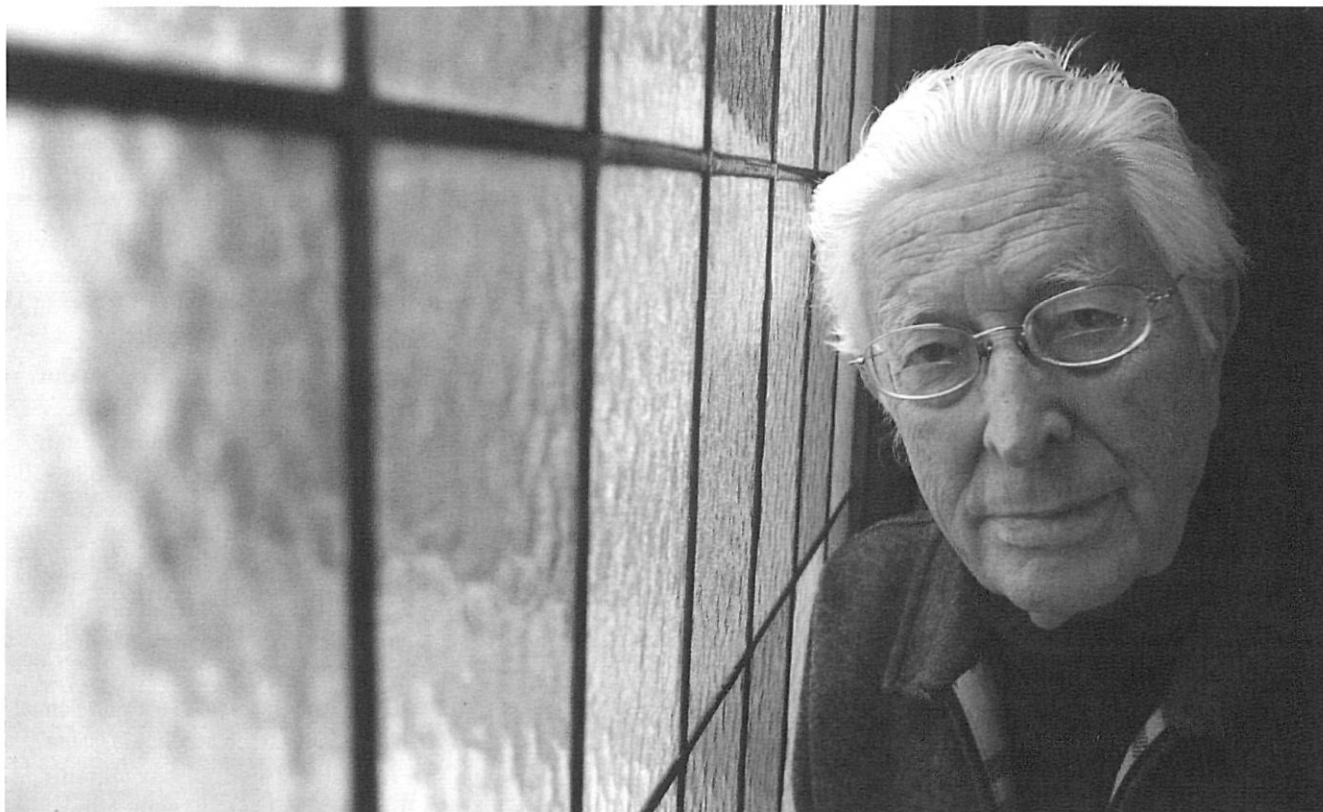

mans de la Doctrina Cristiana, en el rústec casalot del carrer de la Rutlla. El meu progenitor va ser traslladat a Igualada per fundar una sucursal de l'entitat bancària on treballava, el Banc de Terrassa. En aquella població vaig assistir al col·legi anomenat Ateneu Igualadí, i hi vaig fer la primera comunió. Després de dos anys i escaig de viure a Igualada, el pare fou nomenat gerent de la sucursal bancària de Girona. Aquesta entitat havia comprat la Banca Monsalvatge i el seu edifici gironí, el casal situat en el número 1 de la pujada del Pont de Pedra, obra de l'arquitecte Rafael Masó.

ENRIC MIRAMBELL I M. CARME DOMÈNECH

FOTOS: PERE DURAN

medicina, història i art

—Com es van viure els anys d'adolescència i joventut?

—Tornats de nou a Girona, vaig anar al col·legi marista de la Mercè, on vaig acabar la primària i vaig cursar dos anys de comptabilitat mercantil, ja que la intenció dels meus familiars era que continués la mateixa activitat paterna, i fins i tot un estiu vaig treballar a l'oficina bancària. En comprovar que no era pas la meua vocació, vaig seguir amb els estudis de batxillerat, al matí a l'Institut i a la tarda als Germans Maristes de la Catedral. Del meu pas per l'Institut recordo amb afecte les classes de física i química

del senyor Camps, les de literatura del senyor Espona, les de francès del senyor Soler i les funcions teatrals de la festa de Sant Tomàs organitzades per en Josep Figueres i supervisades pel bibliotecari, el senyor Martínez.

—Què destacaria del seu pas per la universitat i l'estada a Barcelona?

—Acabat el batxillerat hi havia la dura decisió de cap on encaminar els meus estudis superiors. La meua vocació es dirigia a història o biologia; valorades aquestes opcions, vaig veure que tenien poques sortides i, com que també em sentia motivat per la medi-

cina, vaig anar a Barcelona a provar aquesta especialitat.

La meua trajectòria universitària, igual que la gent de la meua època, va estar molt trasbalsada. Vaig fer el meu ingrés a la UB facultat de medicina i a l'any següent ja es convertí en Universitat Autònoma i s'hi introduïren grans canvis, tant de metodologia com de continguts. Per diversos motius hi hagué una davallada forta d'estudiants. Uns per no superar els exigents exàmens, altres per no acceptar les classes en català, altres per motius polítics, etc. Per altra banda a les classes es convivia amb alumnes

centreeuropeus, sobretot hongaresos i polonesos, que a les poques setmanes, segurament pels coneixements que tenien del llatí, parlaven i preniën els apunts de classe en català.

El nou patronat de la universitat admeté un sol Sindicat d'Estudiants, i encara apolític. Em proposaren com a delegat i vaig sortir elegit. Posteriorment la Junta em nomenà secretari i delegat al claustre de professors, cosa que em produïa certa torbació en trobar-me davant de les diverses discussions dels qui eren els meus professors. D'aquells dies recordo que davant meu tenia un senyor molt seriós, que mai va prendre la paraula i més tard vaig saber que era el prestigiós cirurgià doctor Corachan. El nostre sindicat universitari organitzava actes culturals, com conferències del doctor Estelric,

de J. Pi i Sunyer i concerts en el Casal del Metge de la Via Laietana.

—Com el va afectar la Guerra Civil Espanyola?

—El 1936, quan esclatà la guerra, jo cursava 4t curs de carrera, la vida universitària es paralitzà i als nois ens van allistar per anar al front a combatre. Abans de la mobilització vaig ser detingut i empresonat en el Seminari, convertit en presó, uns dies, com a «feixista», quan en realitat estava afiliat a una agrupació religiosa coneguda com els «fejocistes»; recordo haver-hi salutats pacífics gironins com el senyor Pere Petit, en Manel Bonmatí, el joier Tarrés, etc.

Mobilitzat, vaig realitzar serveis hospitalaris en centres de cures de rereguarda, fins que em van incorpo-

rar al 7è Cos d'Exèrcit d'Extremadura, junt amb un bon amic gironí, en Francesc Dalmau Norat, més tard metge i alcalde de Palamós. Em destinaren a la Prefectura de Sanitat Militar, on vaig fer un curs preparatori de la lluita contra el paludisme, malura molt estesa a l'estiu i que provocava moltes baixes a la tropa. A continuació vaig ser enviat al front com a responsable del dispensari antipalúdic d'aquell sector.

Però darrere nostre hi havia població civil desplaçada i sense servei mèdic, en estar els seus metges també mobilitzats. Això feia que tinguéssim ocasió de veure i tractar malures variades i tota classe de patologies, com diarrees hemàtiques d'infants, fractures, úlceres de còrnia o odontàlgies. D'aquells dies haig de reconèixer que, si bé la guerra em va fer allargar els meus estudis teòrics, em propicià una pràctica que només es pot obtenir en aquests casos desgraciats de lluita.

—Li va costar reprendre l'activitat normal l'any 1939, un cop acabada la guerra?

—Acabada la guerra vaig obtenir la llicència militar, havent complert abans un mes i mig d'estada en un camp de concentració, d'on vaig sortir avalat per la Guardia Civil i el senyor bisbe. Vaig esperar que obrís la Facultat de Medicina i llavors en un any vaig aprovar els dos últims cursos que em faltaven.

Vaig decidir fer ginecologia: vaig entrar en el servei del professor Nubiola per tocologia i del professor Conill Montobbio per ginecologia. Aquests anys de postguerra van ser de penúries, sobretot alimentàries, i per això aprofitava tot el que se'm presentava per guanyar alguna pesseta. Una comesa molt profitosa fou quan vaig acompanyar de Portbou a la frontera de Portugal un anglès, un alt càrrec de la Banca Morgan de França i un

«He de reconèixer que la Guerra Civil, si bé em va fer allargar els estudis teòrics, em propicià una pràctica que només en aquets casos desgraciats es pot obtenir»

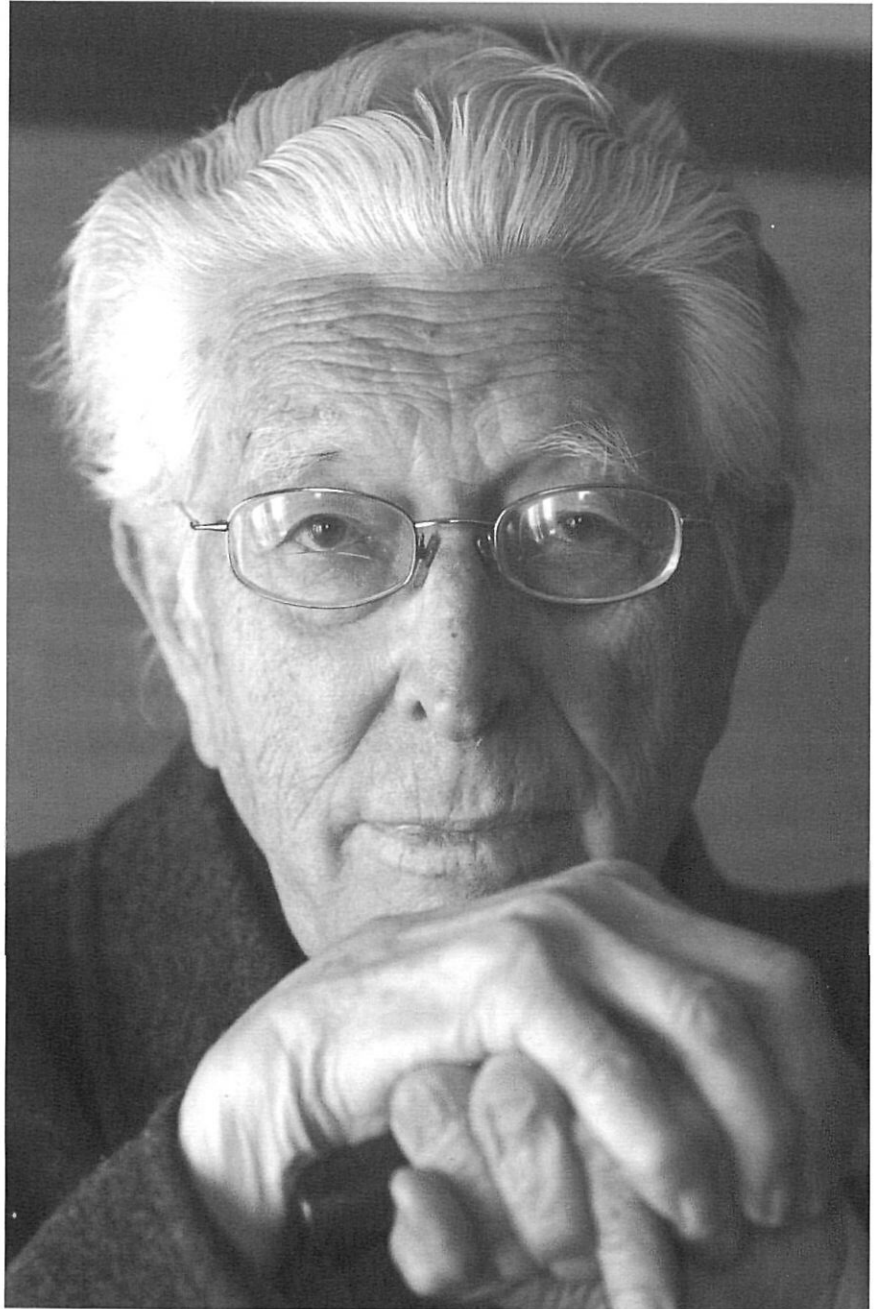
advocat americà d'edat i amb Alzheimer que fugien del perill de les tropes alemanyes. La meua missió fou d'ocupar-me del pacient mental.

A la primavera vaig agafar el tifus —me'n vaig sortir bastant bé—, però a causa de la manca d'aliments del moment els meus pares per refer-me de forma completa m'enviaren a un hostal d'Adri; m'hi vaig passar una bona temporada i després vaig retornar a Girona normalitzat.

A continuació em vaig establir al carrer del Carme, en un edifici propietat dels senyors Turon, amics de la família. En no tenir cap Servei Maternal per donar-me a conèixer com a tocòleg, em vaig dedicar a medicina general, començant una funció que podríem anomenar de metge de barriada del carrer del Carme, ja que amb el temps vaig acabar tractant la majoria de veïns, fins i tot el primer part practicat a Girona va ser en una casa d'aquest barri.

Per aquells anys, el titular del servei de Maternitat de l'Hospital de Santa Caterina va sol·licitar un any d'excedència per anar a Barcelona. Llavors vaig oferir-me per atendre aquesta plaça i vaig ser acceptat per la Diputació. Vaig desenvolupar i millorar la meua labor i ensems em donava a conèixer com el nou especialista en parts.

També per aquests anys, la mútua barcelonina Quinta de Salud la Alianza volia inaugurar un servei a Girona. Se'm va oferir el lloc i vaig acceptarlo. Vaig ser dels fundadors i hi vaig treballar fins a la meua jubilació. Més endavant, començà «el Seguro» a donar serveis mèdics i quirúrgics, lloc on també vaig entrar... Igualment, amb un grup de companys vam adquirir accions de la Clínica Girona per poder operar els nostres pacients particulars i d'altres companyies. Més tard, el doctor Manel Bofill, un

gran company, m'oferí poder treballar a la seva clínica. Finalment, la Seguretat Social inaugurarà la Residència Sanitària, de la qual sóc un dels fundadors i, aprovades unes oposicions a Madrid, cap del Servei de Tocologia. La tasca al principi era molt fatigosa,

però aviat m'ajudaren companys que es formaren en el nostre servei, com el doctor Garcia Alba, el doctor Basilio de Arriba, el doctor Oliva... Posteriorment vaig deixar aquest servei i vaig passar al Servei de Ginecologia, especialitat no tan estressant.

—Com es portaven a terme els naixements a domicili a la clínica?

—En aquells temps l'assistència als parts estava a mans de la llevadora. Elles visitaven la pacient, feien les corresponents anàlisis d'orina i assistien el part en el domicili de la gestant. Si es presentaven dificultats, era ella qui avisava el facultatiu i moltes vegades eren elles mateixes les que l'escollien. Això en cas que les pacients tinguessin possibilitats econòmiques, perquè si no, anaven al servei de Maternitat de l'Hospital.

Ja a final dels anys 40, entrà en activitat el servei de l'Aliança, que donava assistència al part normal a la clínica dels seus associats, com va anar fent lentament també la Seguretat Social. A causa de la impossibilitat d'assistir els parts en barraques ocupades per famílies immigrants, s'imposà com a normal l'assistència a centres facultatius.

Anteriorment, amb molta pagesia escampada per camps i muntanyes, l'assistència a les parteres es feia en el mateix domicili, però si el part era distòcic la cosa es complicava.

La majoria de vegades era cap a la matinada, quan la família començava a neguitejar-se de tant esperar. Llavors, per sol·licitar l'ajuda del tocòleg, un home es desplaçava fins al telèfon de la població més propera i d'allí trucava al metge, tot indicant-li que en el quilòmetre tal de la carretera tal trobaria un home amb un llum de carbur encès que esperava el facultatiu per guiar-lo pels camins boscosos fins a la casa.

Arribats a la masia solitària, s'organitzava un quiròfan, moltes vegades a prop de la llar, per la fredor de l'hora i la casa. Dues o tres dones voluntàries ajudaven a aguantar les cames de la pacient. A més alguna veïna estava disposada a fer la suplència per si alguna es desmaiava. Cal

recordar que aquells primers anys a Girona només érem tres ginecòlegs i sovint ens cridaven.

—Com incidia l'excés de feina i no tenir un horari establert en la seva vida privada i familiar?

—Vaig tenir la sort que la meua esposa i filles ho entenien, m'encoratjaven i ajudaven a tirar endavant, malgrat que era una feina que exigia molta dedicació. Aviat amb el suport dels meus col·laboradors em vaig poder agafar un respir, perquè tot ja quedava cobert. Anàvem de vacances cada setembre i vam viatjar pel món amb la M. Elvira, la meua esposa, i també a l'estiu un dia setmanal gaudíem de les filles, del mar i de Sant Feliu de Guíxols, el meu poble natal.

—Parli'ns de com satisfieja la seva afició per la història i l'art, motivacions que ha tingut al llarg de tota la vida.

—A mi la història sempre m'havia atret, però no se m'havia acudit mai de fer escrits d'investigació per publi-

car-los. En aquest camp, hi vaig entrar-hi per dos motius que intentaré explicar.

Un fou quan el meu amic doctor Jaile va ser nomenat director de l'Hospital de Santa Caterina, volgué conèixer tots els racons de l'immoble i a les golfes trobà la fotografia d'una persona d'aspecte venerable, firmada i dedicada. Intrigat portà el retrat al Col·legi de Metges, per veure si algú l'ajudava en la seva troballa. En aquell moment jo era al Col·legi i vaig veure de seguida de què anava. Es tractava del professor de cirurgia Rodolf Matas, de la Tulane University de Nova Orleans. Coneixia el personatge de la fotografia perquè aquest senyor americà era fill de pares catalans: la seva mare era de la casa de Cal Duro, de la plaça Major de Sant Feliu de Guíxols. També el coneixia per les explicacions que el meu professor de cirurgia, doctor Tries, ens feia a classe tot exaltant la seva labor en el camp quirúrgic i sobretot en cirurgia vascular; a final del segle XIX va ser un dels primers a

«Als meus 92 anys, davant de la màquina d'escriure, m'he dedicat a redactar una història de la meva família a partir del segle XVI»

operar en aquest camp, i destaca sobretot la seva intervenció anomenada *Endoaneurismorràfia obliterant*.

Vaig poder afegir-hi més dades. El doctor Matas era solter, amb bona posició econòmica i una gran curiositat científica, i que, en estar jubilat, podia assistir a tots els congressos de la seva especialitat arreu del món. La majoria de vegades, acabat el congrés, anava a Sant Feliu de Guíxols a passar-hi uns dies i visitar la seva mare i germana, que ja feia temps que havien retornat d'Amèrica del Nord. L'any 1938, després d'assistir a un congrés europeu, passà per casa de la seva germana per endur-se-la fora del país i allunyar-la dels bombardeigs, però ella no ho acceptà. I ell, dins la seva coneguda curiositat científica, volgué conèixer com els cirurgians catalans tractaven els ferits de guerra. L'amistat que s'establí amb els metges d'aquí fou tal que acordaren donar el nom de Sala del Dr. Matas a una sala de cirurgia que feia poc que s'havia inaugurat. Per la seva part, per agrair l'atenció rebuda, va enviar un retrat seu signat i dedicat, que era la foto que el doctor Jaile va trobar.

Amb l'entrada de l'exèrcit nacional a Girona, a un metge militar que inspeccionava l'hospital no li va agradar la nova sala de cirurgia ni la foto i ho va fer treure, i la fotografia va anar a parar a les golfes.

El llavors president del Col·legi de Metges, el doctor Nolla, em va animar a escriure la biografia del doctor Matas; ho vaig fer a gust, fins i tot com a desgreuge cap al vell cirurgià. Aquesta publicació reeixida em va animar a treballar en temes de medicina gironina antiga, que presentava a congressos d'història de la medicina catalana o eren publicats a la revista del Col·legi de Metges.

L'altre estímul el dec a l'amic Enric Mirambell, en informar-me de

les dades que podia treure dels protocols notariais-històrics de Sant Feliu de Guíxols. D'aquestes consultes a l'arxiu guixolenc han sortit temes variats i molt mariners.

Referent a les belles arts, sobretot dibuix i pintura, sempre m'han interessat. Ja de jove havia anat a casa del professor Pons Martí, nebot del cèlebre Martí Alsina. Un amic de casa, l'artista Francesc Gallostra, em va aconsellar que anés a dibuix amb Josep Aguilera, al carrer de la Força; hi vaig assistir una colla d'anys, fins que em va tocar anar a Barcelona a estudiar a la facultat.

A l'acadèmia de l'Aguilera vaig conèixer i treballar amb en Jaume Roca-Delpech, Perpiñà (pare), Riurò, Salvador, etc. i altres dibuixants com la Nogareda, en Matabosch, en Vila-gran.... En jubilar-me vaig intentar reprendre el dibuix i la pintura anant a classes a la Mercè de dibuix amb model, però no em va satisfer del tot i vaig preferir la pintura. Molts diumenges amb amics com l'arquitecte Negre i l'odontòleg Vila ens esplaià-

vem per les comarques de Girona i pintàvem; també he gaudit per la vall del Llémena passejant i plasmant a la tela els seus paisatges i masies.

Finalment, als meus 90 anys, ho he deixat, i em quedo a casa, on davant de la màquina d'escriure m'he dedicat a redactar una petita història de la meva família a partir del segle XVI i altres coses semblants.

La vida del doctor Julià és una vida llarga i pletòrica d'activitats. Una formació humana i científica acurada. Una professió delicada, exercida a consciència i amb un gran sentit de la responsabilitat. Un àmbit familiar harmònic i cordial. Un coneixement del món enriquit amb viatges de plaer i d'estudi. La superació de circumstàncies difícils que la guerra imposà als homes de la seva generació. L'afició a la recerca històrica, aplicada preferentment entorn a dues temàtiques que li són familiars: la medicina -la professió- i Sant Feliu de Guíxols, la seva vila natal.

Enric Mirambell Benlloc
i M. Carme Domènech Puig

